

Orhan Veli Kanık'ın İzinde Bir Şair: Halim Şefik Güzelson

Haluk ÖNER*

Öz

Garip hareketi, Cumhuriyet devri Türk şiirinde etkisini 1940'lı yıllardan bugüne devam ettirmiştir. Bu anlayışı devam ettiren şairler her geçen gün azalsa da Garip hareketinin Türk şiirine gelenek karşıtlığı; sıradanlığı, gündelik hayatı ve konuşma dilini kullanma gibi hususlarla bir değişim getirdiği bilinmektedir. Halim Şefik Güzelson (1913-1990), edebiyat mahfillerinde şiirlerinden çok hayatıyla yer edinen, Orhan Veli ile dostluğu üzerinden anlaşılmalı istenen, şiir anlayışını çocukluk arkadaşı Orhan Veli Kanık'ın izinde oluşturan dahası hayatında da Garip şairine özel yer ayıran bir şairdir. Halim Şefik Güzelson, evliliği, seyyar kitap satıcılığı, temaları, Orhan Veli'nin ölümü üzerine yazdığı ve tek kitabına adını veren "Otopsi" şiiri ile tanınmaktadır.

Garip anlayışının Türk şiirine etkilerini göstermesi bakımından da anlamlı bulduğumuz bu çalışmanın odağında Halim Şefik Güzelson ve onun Orhan Veli Kanık'ın izinden giden hayatı, şiir anlayışı yer almaktadır. Makalede öncelikle Güzelson'un -hayatında Orhan Veli Kanık'ın yerini ve şiirlerindeki otobiyografik unsurları anlayabilmek adına- kısa bir biyografisine yer verilecektir. Hayat tarzından, okuduklarından, yaşadıklarından edindiği tecrübeler, Garip hareketi ve Orhan Veli etkisiyle yoğunlaşmış şiir anlayışı da alt başlıklar halinde değerlendirilecektir. Bu değerlendirmelerde şairin Garip çizgisine ters düşmeden farklılaşan yönleri üzerinde de durulacaktır. Orhan Veli'nin şairin hayatı ve sanatı üzerindeki etkisinin altı çizilecektir. Sonuç bölümünde Halim Şefik Güzelson'un şiir anlayışı ve Orhan Veli Kanık'ın şaire etkisi hakkında genel değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Halim Şefik Güzelson, Orhan Veli Kanık, Garip Hareketi, şiir

* Dr. Öğretim Üyesi, Bartın Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı ABD, Bartın, Türkiye.
Elmek:halukoner@hotmail.com.
<https://orcid.org/0000-0002-5979-180X>

Geliş Tarihi / Received Date: 30.01.2019
Kabul Tarihi / Accepted Date: 10.03.2019

DOI: diledeara.542591

Halim Şefik Güzelson: A Follower Poet of Orhan Veli Kanık

Abstract

Garip (Forlorn) movement has created an influence on Turkish poetry since 1940s. Although the number of poets who follow this movement's ideals is decreasing day by day, it is a well known fact that the *Garip* movement has brought about a change in Turkish poetry by such ideas as non-conformism, simplicity, and talking about daily life in a colloquial way.

Halim Şefik Güzelson (1913-1990), known in literary cycles for his personal life rather than his poetry, wanted to be seen as a friend of Orhan Veli Kanık. As well as being his childhood friend, Kanık made a great influence on him in shaping not only his poetry but also his personal life. Halim Şefik Güzelson is best known for his marriage, and for his being a book peddler, as well as for his unique themes, and for his poem *Otopsi* (Autopsy) in his single book named after that poem, which he wrote upon Kanık's death.

This study, which we consider to be significant in that it shows the impacts of the *Garip* movement on Turkish poetry, deals with the poet Halim Şefik Güzelson: his personal life and poetry, upon which there are Orhan Veli Kanık's traces. In this article, there will be a short biography of Halim Şefik Güzelson in order to see Kanık's impacts on his life and to detect the autobiographical elements in his poetry. His approach to poetry, which was shaped by his way of life, by what he read and experienced, and also by *Garip* movement and Orhan Veli's influences, is going to be discussed in subtitles. These discussions include also his views which are different from - but not opposite to - the *Garip* movement. There will be an emphasis on the impacts of Orhan Veli on Güzelson's personal life and poetry. There will be made some general evaluations in the conclusion part about Güzelson's way of poetry and Orhan Veli Kanık's influences on this poet.

Keywords: Halim Şefik Güzelson, Orhan Veli Kanık, *Garip* movement, poetry.

Extended Summary

From 1940s onwards, *Garip* (Forlorn) movement has maintained its influence on Turkish poetry, as it did in the Republican period. Although the number of poets who follow this movement's ideals is decreasing day by day, it is a well known fact that the *Garip* movement has brought about a change in Turkish poetry by such ideas as non-conformism, ordinariness, and talking about daily life in a colloquial way. Such poets as Orhan Murat Arıburnu, Fethi Giray, Metin Eloğlu, Talip Apaydın have helped the movement stay in its course. One of those poets is Halim Şefik Güzelson, and he was also loyal to the ideals of the movement. Being a childhood friend of Orhan Veli Kanık, Güzelson was inspired by him in shaping not only his own poetry, but also his personal life. Therefore he has been known in literary cycles for his personal life rather than his poetry, and he wanted to be seen as a friend of Kanık. Halim Şefik Güzelson is best known for his marriage, and for his being a book peddler, as well as for his unique themes, and for his poem *Otopsi* (Autopsy) in his single book that was named after that poem which he wrote upon Kanık's death.

Güzelson was born in 1913 in Istanbul, and his father, Ali Şefik, was one of the well known figures of *İttihat ve Terakki Cemiyeti* (Committee of Union and Progress). Being the editor of the newspaper Saadet (Happiness) during the government of *İttihat ve Terakki*, Ali Şefik was then sent to exile in city of Bitlis. Güzelson published his first poems in 1943 in the journal *Servetifünun-Uyanış* (Wealth of Knowledge-Awakening), and then went on publishing his poems also in the journals *Aile*, *Varlık*, and *Yazko Edebiyat*, and in the newspapers *Akşam*, *Cumhuriyet*, and *Vatan*.

Halim Şefik Güzelson had a go-with-the-flow personality like the characters in his poems do, and he frequently changed his job. After having been a shoemaker, and glass-cutter, he started to work in a governmental office. He then became a book peddler upon retirement. He is said to have marketed his book of poems on streets, in ferries, and on trains by using this phrase: "they were written in forty years, but can be read in forty minutes". Güzelson pub-

lished his own single book of poems named *Otopsi* (Autopsy) in 1948 by his own means. He died on 10th June 1990.

It can be argued that the characters and narrators in Güzelson's poems overlap with the poet himself. Although there are characters and narrators in his poems to create a distance from the poet himself, it is too difficult to tell apart them from the poet. Most of his poems are rich in autobiographical elements. Even though he uses a third person narrator in his poem *Özyaşam* (Autobiography), he, in this poem, elaborates many details about his date of birth, his father, what he has done by far, and his well known poem *Otopsi*. When these details are subjected to an integrative analysis, one can extract a prose story of his life.

It can be clearly seen that in Güzelson's poems, there is an emphasis on such themes as *joie de vivre*, lives of ordinary people, love, childhood, idleness, nature, etc., and these are the themes which resemble the ones used by the poets of the *Garip* movement. The theme of ordinariness in Güzelson's poems represents not only an ordinary life but also an objection to artistic poetry. In this regard, it is both an element of content and a preference of form in his poems. He makes use of humor placing this theme in his poems, which, at that time, was something new and non-conformist tone in Turkish poetry.

Güzelson uses a colloquial language like other poets of the *Garip* movement do, and he sees this kind of language as a reaction to artistic poetry. That he uses a colloquial language can be associated with the fact that he regards the folk culture as a living thing which lives in an ordinary, daily life. Though he had never been drifted apart from the *Garip* movement, he, at times, made his own way by using sharper expressions and more ordinary characters to state his world view and his opinions on poetry. Another noteworthy point in his poems is that he uses humor as one of the fundamental and constructive elements of poetry. Thereby, the characters in Güzelson's poems make sense by being ordinary, and they develop a behavior towards the press led by social problems.

One of the features that distinguishes Güzelson from the other poets of the *Garip* movement is that he was inspired by that movement, especially by Orhan Veli Kanık, in shaping not only his own poetry but also his personal life. Güzelson had been deeply influenced by this close friend of him, and he had felt

that influence in nearly every area of his life from childhood to marriage. As such, he mentioned about this friend in his poems, and reflected Kanık's influence on his themes and tones in his own poems. It cannot be denied that literary circles have also played an important role in Güzelson's being perceived as a follower poet of Orhan Veli, as they have introduced this perception in a style full of good memories.

Giriş: Halim Şefik Güzelson'un Hayatı

1913'te İstanbul'da doğan Halim Şefik Güzelson'un babası Ali Şefik, dönemin bilinen İttihatçılarından. İttihat ve Terakkili yıllarda *Saadet* gazetesinde başyazarlık yapan Ali Şefik, bir süre Bitlis'e sürgüne de gönderilmiştir. Babası Ali Şefik'in ve eşi Saynur Hanım'ın 'İyson' soyadını kullanmalarına rağmen Halim Şefik, şiirindeki ironik yaklaşımı tamamlayan 'Güzelson'u tercih etmiştir. Çocukluk yıllarını Beykoz'da geçiren Halim Şefik'in Orhan Veli Kanık ile arkadaşlığı bu yıllara dayanır. Çocukken, birlikte futbol oynadıkları, ilerleyen yıllarda Halim Şefik'in Orhan Veli'nin fotoğraflarını çektiği ve şiirlerini kendi el yazısıyla yazdığı bilinmektedir. Liseyi dışarıdan bitiren Güzelson, sıkça iş değiştirir ve uzun süre istikrarlı bir işe sahip olamaz. Camcılık ve kunduracılık yapar. İlk şiirlerini 1943 yılında *Servetifünun-Uyanış* dergisinde yayımlar.¹ Sonraları *Aile, Varlık, Yazko Edebiyat* dergileri ve *Akşam, Cumhuriyet, Vatan* gazetelerinde şiirleri çıkar. 1950 yılında ressam Saynur Hanım'la evlenir. Orhan Veli Kanık'ın kardeşi Adnan Veli'nin lise yıllarından sınıf arkadaşı olan Saynur Hanım, Orhan Veli'ye hayrandır. Halim Şefik, ona Orhan Veli'nin arkadaşı olarak tanıtılır ve Orhan Veli imzalı bir şiir kitabı getirebileceğini söyler. Evlendikten sonra Gümrük ve Tekel Bakanlığı'nın Haydarpaşa'daki bürosunda emekli olana kadar çalışır. Halim Şefik'in bu işe girmesinin önemli sebeplerinden biri evlendikten sonra ekonomik sıkıntılar çekmesidir. Saynur Hanım ve Halim Şefik'in inişli çıkışlı bir evlilik hayatı olur. Ekonomik sıkıntılar, onları uzun bir süre aileleriyle birlikte yaşamak zorunda bırakır. Evliliklerinin ilk yıllarında Adnan Veli, Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat'ı evlerinde sık sık misafir ederler.

Şiir kişileri gibi kendisi de hayatı tesadüflerin akışına bırakan bir karaktere sahip olan Halim Şefik, sıkça iş değiştirir. "Halim Şefik canı sıkıldı mı işi bırakıyor, sonu gelmeyen heveslerin peşine düşüyordu. Bir dönem Babiâli'de kitapçılığa kalkıştı, ama onu da başaramadı."² Emekli olduktan sonra seyyar

1 Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık yayımları, İstanbul 2007, s.210.

2 Berat Günçikan, *Gölgenin Kadınları*, Agora Kitaplığı, İstanbul 2008, s.52.

kitapçılık yapar. Sokaklarda, vapur ve trenlerde şiir kitabını “kırk yılda yazıldı, kırk dakikada okunur” sloganıyla sattığı söylenir. Doğan Hızlan, Halim Şefik’in dostlarının tavsiyesiyle seyyar kitapçılığı iyice benimsediği söyler: “Emeklilik döneminden sonra gezici kitapçılık yapıyormuş. Ellerinde büyük kitap çantalarıyla kitap satıyormuş. Bu durumu şiirlerinden Gezgin Kitapçının Türküsü’nde dile getirmiş... Dostları, bavulla kitap satmak yerine, bir araç almasını söylemişler. O da bir triportör almış. Bu tavsiyede bulunanlardan biri de Sabahattin Eyuboğlu imiş. Halim Şefik triportörü almış ve Paris’te bulunan Eyuboğlu’ya bir telgraf çekmiş: ‘Aldım.’ Sonradan alınan triportör olduğunu öğrenmişler. Ben onun triportörde açtığı kitap sergisini gördüm. Yanılmıyorsam ya Fenerbahçe’de idi, ya da Kalamış’ta. İki yana vitrin gibi kitapları dizmişti.”³ Berat Günçiran, evliliğindeki iniş çıkışları onun hastalığına bağlar: “Halim Şefik hiçbir zaman Saynur’a resim yapma demedi, ancak çalışmasını kolaylaştıracak hiçbir girişimde de bulunmadı. Saynur’un çalışabilmesi için gereken sakin ortamı hiç önemsememedi. Hastaydı, doktorlar ‘sanatçı hastalığı’ diyorlardı: Manik depresif.”⁴ Ölümüne kadar Saynur Hanım’la evli kalan Halim Şefik’in bu halleri, yakın çevresince zaman zaman renkli ve efsanevi hatıralarla anlatılmasına yol açmıştır. Örneğin Aziz Nesin, Halim Şefik’in bu hallerini onun aylak (flaneur) tavırlarıyla özdeşleştirir: “Halim Şefik, bir otobüsle atlayıp Edirne’ye gider, Selimiye Camii’ni birkaç saat seyredip geri dönermiş mesela. Ya da yine otobüse atlayıp Van’a gidermiş. Van Gölü’nde bir saat yüzüp İstanbul’a doğru yola çıkarmış yeniden.”⁵

Halim Şefik, 1978 yılında kendi imkânlarıyla *Otopsi* adlı tek şiir kitabını yayımlar. Melih Cevdet Anday, kitabın yayımlandığı yıl *Cumhuriyet* gazetesinde (27 Ekim 1978) yazdığı yazısında bu kitabın Garip anlayışını özetleyen bir içeriğe sahip olduğunu belirtir: “Ozan Halim Şefik neden sonra çıkardı kitabını; oysa birlikte başlamıştık şiir yazmaya; gerçi az yazardı, seyrek yazardı ama yazdıkları belleğimizde kalırdı hep. *Otopsi*’yi görünce yıllar öncesini anımsadım bundan ötürü. (...) Halim Şefik, Orhan Veli’nin Beykoz’dan çocukluk arkadaşları idi, demek dostluğumuz kırk yılı aşkın. Kafadar olduğumuz birçok konu vardı, ama bunların en başında hep şiir gelmiştir. Halim Şefik’in şiir beğenisi,

3 Doğan Hızlan, “*Hürriyet Gösteri*’nin Konuğu Bir Şair”, *Hürriyet*, 20 Nisan 2009 <http://www.hurriyet.com.tr/hurriyet-gosteri-nin-konuğu-bir-sair-11468256>, erişim tarihi: 03.02.2019.

4 Berat Günçiran, *Gölgenin Kadınları*, Agora Kitaplığı, İstanbul 2008, s.52.

5 Ruken Kızılar, “Halim Şefik Güzelson”, *Otopsi*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2009, s. IX.

bütün yaşamında kendisini, diyebilirim ki düşüncelerinin temizliği, tutarlılığı, uyumluluğu da hep bu üstün beğeninin ürünüdür. (...) Halim Şefik bu küçük kitabı ile bizim kırk yıllık şiirimizi temize çıkartmıştır. Evet, küçük bir kitap, ama yaşamı savaşım içinde geçmiş, acı çekmiş bir kişinin tanığı.”⁶

Şiir kitabını yayımladıktan sonra seyyar kitapçılığa devam etse de edebiyat mahfillerinde sık görünmeyen Halim Şefik, eşi Saynur Hanım’ın 1989’da felç geçirmesinden dokuz ay sonra 10 Haziran 1990 tarihinde vefat eder.

Halim Şefik, gerçekte kendi yarattığı dünya arasına şiir yüzünden mesafe koymuş, kimi zaman da şiir sayesinde bu mesafeyi eşitlemiştir. Bu noktada üzerinde durulması gereken bir başka husus onun yalnızca şiirinin değil hayat hikâyesindeki bazı noktaların da Orhan Veli odağında hatırlanması, anlatılmasıdır. Örneğin Saynur Hanım’la tanışmasında ve yakınlaşmasında Halim Şefik’in Orhan Veli’nin çocukluk arkadaşı oluğu ve Saynur Hanım’a Orhan Veli, imzalı kitap sözü vermesi etkili olmuştur. Orhan Veli’nin kendi el yazısıyla yazdığı bazı şiirlerin Halim Şefik’in arşivinden çıkması; edebiyat mahfillerinde şairin genellikle Orhan Veli’nin arkadaşı olarak tanınması gibi pek çok ayrıntı şairin hayatının da Orhan Veli odağında anlatıldığını göstermektedir.

2. Şiirleri ve Şiir Anlayışı

1940’lı yıllarda Türk şiirinde gelenek eleştirisini keskin bir tavırla yapan, gündelik hayatı, sıradan insanı, konuşma dilini Türk şiirine yerleştiren Garip hareketi, Orhan Veli’nin ölümu, Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat’ın bu anlayıştan uzaklaşması ile dağılsa da onların şiire getirdikleri yeni anlayış pek çok şair tarafından devam ettirilir. Hakan Sazyek, Garip anlayışının “savunusunu çoğunlukla İstanbul’da yürüten” Orhan Murat Arıburnu, Fethi Giray, Metin Eloğlu, Talip Apaydın gibi şairler arasında Halim Şefik’i de gösterir.⁷ Sazyek’e göre bu şairler vezinsiz ve kafiyesiz; konuşma diline yakın bir üslupla yazmaları bakımından Garip anlayışını devam ettirmiştir. Memet Fuat da Halim Şefik’in yıllarca gözden uzak tuttuğu, pek ortaya çıkarmadığı şiirini bir kuyumcu gibi işlediğini ve onun Garip akımının edasına, temiz çocuksu havasına hep bağlı

6 Akt: Haluk Oral, *Şiir Hikâyeleri*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2014, s.76.

7 Hakan Sazyek, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 1996, s. 318. Bununla birlikte Garip akımının etkileri Kıbrıs’a kadar uzanmıştır. Kıbrıslı şair Süleyman Uluçamgil (1944-1964) kısa hayatına rağmen Garip akımının şiir anlayışını Kıbrıs-Türk şiirine taşımıştır: Can Şen, “Kıbrıslı Şair Süleyman Uluçamgil’in Şiirlerinde Garip Akımının Etkisi”, *Kıbrıslı Şehir Şair Süleyman Uluçamgil*, Kesit Yayınları, İstanbul 2016, s. 87-107.

kaldığını anlatır.⁸ Halim Şefik'in şiirlerinin -bir taraftan Garip anlayışını devam ettirdiğini gösteren diğer taraftan onu özgün kılan- belirgin özelliği, otobiyografik izleri şiirin yalnızca içeriğine değil üslubuna da yansıtmasıdır.

2.1. Otobiyografik Unsurlar

Kurmaca metinlerde yazar ve anlatıcının birbirinden farklı oluşu gibi şiirlerde de şiir kişisi/anlatıcısı ile şairin farklı konumlandırılması gerekir. Ancak şiirdeki öznenin şairinden ayrı değerlendirilmesi kurmaca metinlere göre daha güçtür. Şiir türünde öznenin duygularını, düşüncelerini kelime tasarrufu ve türe özgü üslupla dile getirmesi; şairinden bağımsız bir varlık halinde algılanmasını zorlaştırır. Bu nedenle -alımlama estetiği- bağlamında şiir, şairiyle kurmaca metinlere göre daha sık özdeşleştirilir.

Halim Şefik'in metinlerinde şiir kişilerinin, anlatıcılarının büyük ölçüde şairi ile aynılaştığı söylenebilir. Onun şiirinde metinle şair arasındaki farklılığı ve mesafeyi gösteren şiir anlatıcıları/şiir kişileri varsa da bu mesafe neredeyse eşitlenmiştir. Kastedilen, doğası gereği şiirde anlatan olarak konumlanan kişilerin yahut anlatılan öznelere doğrudan Halim Şefik'i işaret etmesidir. "Özyaşam" şiirinde kendisinden üçüncü tekil şahıs olarak bahseden şair, doğum yılından babasına; çalıştığı işlerden herkesçe bilinen "Otopsi" şiirine kadar hayatının pek çok ayrıntısını verir. Bu ayrıntılara bütünlüklü bakıldığında manzum bir hayat hikâyesi çıkar.

*"Onun adı Halim Şefik
Yapısı has mavi çelik
1913'te doğdu
İstanbul'ludur üstelik
(...)
Babası Ali Şefik
Ozan, devrimci, Jön Türk
Ömrü geçmiş bu yiğidin
Sürgünlerde, zindanlarda"*⁹

8 Memet Fuat, *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, Adam Yayınları, İstanbul 1985, s. 34.

9 Halim Şefik, *Otopsi*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2009, s. IX-XIII (Makalenin bundan sonrasında şiir alıntılarında parantez içinde verilecek sayfa numaraları bu eserdendir).

Bu şiirin otobiyografik anlamda farklı boyutlarından biri de Halim Şefik'in düşüncelerini ve hayata bakış tarzını yanıttmış olmasıdır. Şair, “*Bir suçu var, ama yaptı/Ergeç cezasını çekecek/Koca tanrı durur iken/İnsanoğluna taptı*” (s. IX) dizelerinde dünyevi bir hayat tarzı olduğunu ilan eder. “*Ekmeğini herkes ile/Güle oynaya bölüştü*” (s. IX) dizelerinde de bu dünyevi bakışta insanın değerini anlatır. “Özyaşam” şiirinde babasına da bir dörtlük ayıran şair, “Ali Şefik” adlı şiirinin tamamında onu anlatır. Babasının yazdığı bir şiiri epigraf yaparak başladığı şiirinde onun II. Abdülhamid’e muhalif tavrından, (bu tavrın sürgünle cezalandırıldığından), şairliğinden bahseder. Bir kahraman gibi anlattığı babasının son günlerinde sıradan insanlar gibi yaşadığını söyleyerek kendi şiir anlayışının -sıradan insan ve gündelik hayatla bütünleşen- sınırlarına geri döner: “*Son günlerinde serçelere isketelere/Yem serpiyordu sabahları/Bilseniz ne kadar ihtiyarlamıştı.*” (s. 29) Ali Şefik, sürgün, şiir ve mücadeleyle geçen hayatının son günlerinde sıradan insan gibi yaşamıştır.

“Gezgin Kitapçının Türküsü” şiirinde Haydarpaşa Gümrük memurluğundan emekli olduktan sonra uzun süre yaptığı seyyar kitapçılığın etkisi, etkiden öte, doğrudan yansıması söz konusudur. Halim Şefik’in anlayışındaki sadelik ile seyyar satıcılığını birleştirdiği bu şiirinde üslup da bu sentezle oluşturulmuştur. Bir taraftan seyyar satıcıların tekerlemeye benzeyen söyleyişi diğer taraftan gündelik hayatın olağan akışından beslenen üslup bir aradadır: “*Bayanlara baylara/Kafası olanlara/Bir de kitapsızlara/Ben kitap satıyorum.*” (s. 43) Şiirin son iki dizesi kafiyeli söyleyişin eleştirisidir ki bu eleştiri Halim Şefik’in Garip etkisindeki şairlerden biri olduğunu gösterir: “*Ben atlarım taştan taşa/Sen çok yaşa Mahmutpaşa*” (s. 43)

Halim Şefik hayatına dair ayrıntıları “Demiryolu”, “Kömür”, “Sis”, “Yazıt”, “Oluş”, “İncir”, “Balık Ağzı” şiirlerinde de verir. Ancak bu ayrıntılar “Özyaşam, Gezgin Kitapçının Türküsü, Ali Şefik” şiirlerindeki gibi somut ayrıntılarla örülüdür. Bu şiirlerde genellikle anlık yansımalar ve tepkiler vardır. Bu tepkilerin çoğunlukla aylıklığı temsil eden şiir kişilerince verilmesi şiir öznelerinin Halim Şefik’i işaret ettiğini gösterir. Zira Halim Şefik’in kendisi de bir röportajda Orhan Veli’nin ölümü üzerine yazdığı “Otopsi” şiiri hariç bütün şiirlerini İstanbul’da dolaşarak yazdığını söyler: “Ondan (Otopsi şiiri) önce so-

kakları, semt pazarlarını, deniz kıyılarını adımlarken veya sabahçı kahvelerinde otururken yazar şiirlerini.”¹⁰

2.2. Temalar

Halim Şefik'in şiirlerinde yaşama sevinci, sıradan insanların yaşayışı, aşk, çocukluk, aylıklık, tabiat... gibi temaların ön planda olduğu görülür ve büyük ölçüde Garip anlayışını temsil eden şairlerin temalarıyla benzeşir.

60 şiirden oluşan *Otopsi* kitabında 'yaşama sevinci'nin diğer temalara göre daha sık işlendiği görülür. Hakan Sazyek, Garip şiirinde bu temanın ön plana çıkmasını İkinci Dünya Savaşı'nın ortaya çıkardığı toplumsal hava ile ilişkilendirir: “İkinci Dünya Savaşı'nın yol açtığı belirsiz ve karamsar ortama ve onun bireylerde yarattığı psikolojik çöküntüye dolaylı bir tepki olarak değerlendir(mek) gerekir.”¹¹ Halim Şefik Güzelson da yaşama sevincini dünyevi bakışının, şiir anlayışının ve yaşadığı dönemin toplumsal durumunun bir yansıması olarak ele almış bazen de Garip şiirindeki gibi toplumsal belirsizliğe yaşama sevinci ile refleks göstermiştir. “Mor Mor” şiirinde şiir kişisi yaşama sevincini çiçekleri görerek hisseder ve bütün insanların da tatmasını ister: “*O çiçek bana sokulunca mor mor/Ansızın/Yepyeni/Cıvıl cıvıl bir yaşam/Herkes için/Yalnız kendim için değil/Herkes için başlıyor*” (s. 56) Bu şiirde yaşama sevincinin hissedilmesi çiçeklerden çok toplumsal belirsizlik, karamsar ruh hali gibi olumsuz durumlara verilen tepki olarak yorumlanabilir. Ancak şiir kişilerinin bütün şiirlerde takındığı kaygıdan uzak tavır, yaşama sevincinin yalnızca çiçeklerin varlığına bağlı olarak hissedildiğini de düşündürür. Bu bakımdan Halim Şefik'in şiirlerinde yaşama sevinci nedensellik ilkesiyle değil 'oluş' haliyle değerlendirilmelidir. Şairin “Vah, Hey Üsküdar, Güç, İzmir'de Bir Han” gibi şiirlerinde de hâkim tema yaşama sevincidir ve bu sevinç nedensizdir yahut bahanelerle ortaya çıkar.

Şairin yaşama sevinci, gündelik hayat, aşk gibi hemen bütün temaların fonu olarak ele aldığı tabiat, bazen “Gül” şiirindeki gibi bağımsız bir tema ve varlık olarak anlatılır:

¹⁰ Akt: Haluk Oral, “Halim Şefik (Güzelson)”, *Hürriyet Gösteri*, Temmuz-Ağustos 2003, s. 73.

¹¹ Hakan Sazyek, *a.g.e.*, s. 127.

“Gülünkisi kolaylık
 Başka çiçeklere götürüyor insanı
 Kır çiçeklerine
 Sonra da dikenlere
 Dikenlerin sonsuz güzelliğine
 Gülünkisi kolaylık” (s. 6)

Mevsimler, kuşlar, limanların da anlatıldığı şiirlerde deniz, en sık kullanılan tabiat unsudur. Bilhassa “Balık Ağzı, Sis, Şunu da” gibi şiirlerinde deniz, bir tabiat unsuru olarak şiir kişilerinin duygularına eşlik eder yahut bu duyguların ortaya çıkmasını sağlayan dış unsurdur.

Halim Şefik’in şiirlerindeki otobiyografik yapılanmanın ortaya çıkmasını sağlayan unsurlardan biri olan aylıklık, doğrudan anlatılan bir tema olmasa da şiir kişilerinin hayata bakışında, memleket meselelerini, gündelik hayatı değerlendirmelerinde belirlemektedir. Örneğin “Reşadiye Oteli” şiirindeki “Ceneviz Kalesi’nin burcunda/Bir başıma türkü söyledim/Deniz öyle uzanmış uzak uzak/Mavi hisli yumuşak/Bir hoş oldum görünce her yanım/Gözlerimle öptüm okşadım/Gözlerimle tekmil Karadeniz’i” (s. 15) dizelerinde ‘bir başına türkü’ söyleyen şiir kişisi aylak (Flaneur) tipini de temsil etmektedir.

Aşk teması, zaman zaman “Sarıyer Çeşmesi” şiirindeki “Yar ki öyle güzel bir uçurum/Ninem bu masalı bana söylememişti/Bir sabah çıktı karşıma perimisali/İlkbahardı sonra ne oldu bilmiyorum” (s. 4) dizelerindeki gibi yüce bir duygu olarak anlatılsa da genellikle sıradan insanın ruh hallerinden biri yahut gönül macerası biçiminde anlatılır. Aynı şiirdeki “Bir sevgilim vardı altın dişli/Meram bağlarında şıkır şıkır oynamış/Sarhoş olup Ankara’da türkü söylemiş/Kibrit fabrikasına giderdi” (s. 4) dizelerinde aşk, sıradan insanın geçmişindeki gönül maceralarından biri olarak anlatılır. Aşk şiirlerinin bazılarında “Emine, Cevriye” gibi kadın isimlerinin kullanılması, aşkı sıradan insanların gözünden anlatmayı kolaylaştırır.

Halim Şefik’in şiirlerinde yerlilik, toplumcu tavır ve memleket temaları da birbirine bağlı olarak ele alınmıştır. Örneğin “Memleket Havası” şiirindeki “Halim Şefik gel şu aşkı itiraf et açıkla/Tam sırası/Memleket havası çalınıyor/Memleket havası” (s. 2) dizeleri memleket sevgisi ile yerlilik düşüncesini birleştirir. Halim Şefik, memleket temalı bazı şiirlerinde yerliliği, halk ağzındaki

söyleyişleri kullanarak yakalar: “*Sayın Bayanlar baylar/Ayıptır söylemesi/Bende/ Vatan Aşkı var*” (s. 14) “Sülük”te de şiir kişisi, memleketi dış dünya olarak ve iklim şartlarıyla değerlendirse de yerliliği, halk söyleyişini kullanarak sağlar: “*Sülük gibi yapıştı yorgun kirpiklerime;/Bu ıslaklık./Ah şu memleket...*” (s. 59)

Halim Şefik’in şiirlerinde çocukluk temasının ele alınma biçimi, Garip anlayışına benzese de bazı nüanslarla Garip şiirinden ayrılır. Hakan Sazyek, Garip şiirinin birinci evresinde çocukluk temasının ‘çocuksu bir algılayış ve söyleyiş’le¹² işlendiğini söyler. Memet Fuat’ın da Halim Şefik’in şiirlerinde altını çizdiği çocuksu tavır, şairi bu tema bağlamında Garipçilerle aynı çizgiye getirir. “Ahtapot” şiirindeki “*Bodrumda aşk/Dev bir ahtapot gibidir/Tekmil kollarıyla sarar insanı/ Ne sandınız*” (s. 53) dizelerinde aşk, çocuksu bir üslup ve bakışla anlatılmıştır. Halim Şefik’in pek çok şiirinde şiir kişileri, çocuksu gözle dünyaya bakar. Ancak Halim Şefik’in bazı şiirlerinde çocukluğu Garipçilerden farklı olarak didaktik bir tavırla anlattığı görülür. “Çocuk” şiirinde eğitimin insan hayatındaki önemine ve yetişkinlerin çocukların eğitimindeki rolüne değinir: “*Kalkınmada ilk şart eğitim/ Eğitim kitapla olur/Çocuk hepimizin akıllısı/Siz okursanız o da okur*” (s. 42)

Halk kültürünü; sıradan insanları şiir öznesi yaparak, bu insanları gündelik dille konuşturarak, türkü ve masallara sık göndermeler içeren dizeler yazarak yansıtan Halim Şefik’in bu kültürü ve folklorik malzemeleri kentli kimliğiyle kullandığı söylenebilir. “Oluş” şiirindeki “*Ninnilerle büyüttüler seni/İyi bir çocuk oldun/Türkülerle büyüttü halkım beni/Şair oldum*” (s. 47) dizeleri, halk kültürünün kentli insanın kimliğini oluşturmadaki etkisini göstermektedir. Halim Şefik, şiir geleneğini kullanmayı reddetse de geleneksel unsurlardan kent hayatında devam edenleri ve gündelik hayatta karşılığı olanları kullanmıştır. “Yatak, Memleket Havası, Sarıyer Çeşmesi, Reşadiye Oteli, Gazel, Güç, Kömür, Kuş” gibi şiirlerinde bu türden halk kültürü etkilerini görmek mümkündür.

2.3. Şiir ve Konuşma Dili

Orhan Veli Kanık edebi eserlerde dil kullanımını eserin ciddiyeti olarak gören anlayışa karşı çıkar: “Ciddiyet, edebiyata, galiba lûgat paralama hastalığından miras kalmış. Nihayet o hale gelmiş ki bir edebiyat eserinin ciddi sa-

¹² Hakan Sazyek, *a.g.e.*, s.124.

yalabilmesi için anlaşılabilir bir dille yazılması şart olmuş.”¹³ Garip hareketinin bu yönde atılmış bir adım oluşu, bu yönelişin tamamlayıcılarından: “Garip hareketi, şiiri mümkün olduğunca konuşmaya yaklaştırmak amacındadır. Hatta bu, Orhan Veli ve arkadaşlarının temel amacıdır denebilir.”¹⁴ Halim Şefik de Garip şairleri gibi alışlagelmiş şiir üslubunu kullanmamış konuşma dilinin halk ağzına, sokak diline gündelik hayata yakın duran söz varlığını ve söyleyişlerini tercih etmiştir. Ahmet Oktay, *Otopsi* kitabının yeniden basımına yazdığı ön sözde Halim Şefik’in “Somut” şiirine yer verir: “Şiir bir emekçidir/Hep Güzel şeyler üretir/Bir yerde rastlarsan ona/Gir koluna bize getir.” (s. 50) Oktay, bu şiirin gündelik konuşma diline yaslanmasını Halim Şefik’in ve Garipçilerin halkla bütünleşme arzusuna bağlar: “Bu şiir Garip’in yedeğinde gelişmiştir. Halkın gündelik konuşma diline yaslanması, ama bu yolda folklorik malzemeyi değil, yine halk ağzının bazı deyimleri ve deyişlerinden çok konuşma dilinin özelliklerini kullanması, Halim Şefik’in Orhan Veli’nin ve arkadaşlarının ‘halkın zevkini yakalama’ yolundaki düşüncelerine yakın düşmüştür.”¹⁵

Halim Şefik, konuşma dilini üslubunu oluşturan harçlardan biri olarak kullanmıştır. Bu nedenle onun pek çok şiirinde günlük konuşma dilinin yer aldığı görülür. Örneğin “Karo Kızı» şiirinde konuşma dili, gündelik hayatın olağan bir parçası olarak şiire yerleşir: “*Eline hiç mi kâğıt almadın/Allahaşkına/Lokum kızı ...*” (s. 25) “Sis” şiirinde de konuşma dilinde sık kullanılan ‘derken efendim’ söyleyişine yer verilir: “*Derken efendim/Şehirde limanda trafik mayna*” (s. 22) Bu şiirde görüldüğü gibi gündelik konuşma dilinin sokaktaki yansımalarından biri olan argo kelimeler de Halim Şefik’in söz varlığında yer almaktadır. Ancak ‘herifçiöğlü, yavrum’ gibi örnekler, Halim Şefik’in argoyu söz varlığının önemli unsuru olarak kullandığı anlamına gelmez. Argo, Halim Şefik’in şiirine gündelik konuşma dilinin bir parçası olarak yerleşmiştir ve sık kullanılmaz.

2. 4. Sıradanlık ve Humor

Sıradanlık, Garipçilerde olduğu gibi Halim Şefik’in şiirlerinde de yalnızca sıradan hayatı değil şairane söyleyişe karşı çıkmayı da içermektedir. Do-

13 Orhan Veli, *Edebiyat Dünyamız*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1975, s. 71-72.

14 Bâki Asiltürk, “Garip Önsözüne Bugünden Bakış”, *Hilesiz Terazî*, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2011, s. 209.

15 Ahmet Oktay, “Garip Şiiri’nin Yedeğinde”, *Otopsi*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2009, s. XVI.

layısıyla Halim Şefik'in şiirlerinde bir içerik unsuru olduğu kadar üslup tercihi anlamına da gelir. Şair, Türk şiirinde yeni, yeni olduğu kadar şairaneliğe karşı bir duruşu gösteren bu içerik ve üslup tercihini yerleştirirken humordan yararlanır. Ahmet Oktay, Halim Şefik'in sıradanlık ve humoru bir arada kullanmasını Garip etkisine bağlar: “Gündeliğin, aleladdenin ardında yatan ve farkına varmadığımız şaşkınlığa dikkatimizi çekmeyi isteyen Garip şiirinin humor sense anlayışına uygun biçimde, Halim Şefik'in şiiri de basitin, sıradanın ardında dramatik/komik olanın izlerine rastlayabileceğimizi, en olağan gündelik yapıp etmelerimizde de karmaşık duygusal boğumlanmalarla karşılaşabileceğimizi ima etmektedir.” (s. XVII) Özlem Fedai, Garipçilerin humor tercihini karşıtlık bağlamında değerlendirirken bu karşıtlığı, şairanelikle kutuplaşma bağlamı yerine toplumsal etkiyle açıklar: “Humour yoluyla toplumda akıl erdiremedikleri karşıtlıkları anlatan Garipçiler'in bu noktadaki önemli malzemeleri, II. Dünya Savaşı, toplumdaki karşıtlıklar ve yoksul halk olur. Garip'in ilk devresinde özellikle Orhan Veli'nin şiirlerinde bu durumu görmek mümkündür.”¹⁶ Halim Şefik, sıradanlıkla humoru çoğunlukla kısa şiirlerinde bir araya getirir. Böylece şiirlerini okurun anlamıyla tamamlanan ve okunduktan sonra üzerinde düşünülme devam edilen bir metne dönüştürür. “Komşu” şiirindeki

“Sordunuz da söylüyorum

Bir akşam rakı içiyorum

Çileli halkımı çok sevdiğimden

Ertesi akşam da votka içiyorum

Komşumu çok sevdiğimden

Sordunuz da söylüyorum” (s. 35) dizelerinde humor ve sıradanlık, konuşma dilinin kullanılmasıyla ortaya çıkar. Şair, bazen “Mutfaktaki Bez” şiirindeki gibi humoru lakonik bir dille kullanır: “*Boşuna arama/Ben 1945'de yırttım/ Cart diye/O Amerikan bezini”* (s. 38)

Halim Şefik, sıradanlık ve humoru kullandığı bazı şiirlerinde taşlama üslubuna yaklaşır. Ahmet Oktay, taşlama havasında yazmasını, şairin Garip anlayışını ‘şoklama’ düzeyine getirmesine bağlar: “Kimi zaman bu taşlama edası,

¹⁶ Özlem Fedai, “Garip ve İkinci Yeni Şiirinde Bir Kaynak Olarak Humour ve İroni”, *Turkish Studies*, Cilt: 4, Sayı: 1, s. 1004.

ister istemez, Garip Şiiri'nin şok etkisi diye nitelenebilecek teknik uygulamalarına bitişir elbet. Ama eklemek gerekir ki bu şok, okuru bilişsel, duygusal ve imgesel açıdan fazla tedirgin etmez. Sadece şaşırtmakla sınırlı kalır.” (s. XVII) Halim Şefik “Güç” şiirinde taşlamanın ve türkü formunun anlam imkânlarından yararlanarak bu şok etkisini gösterir.

*“Benim halkım
Yepyeni bir uygarlık yaratacak güçtedir
Şimdileri
Kederdedir umuttadır düştendir
Gözü yaşlı türkü söyler
İki eli iştendir
Benim halkım
Yepyeni bir uygarlık yaratacak güçtedir
Aman aman güçtedir
Hele hele güçtedir”* (s. 34)

2.5. Özel İsimler ve Yer İsimleri

Halim Şefik'in şiirlerinde özel isimleri ve yer isimlerini, onun şiir anlayışını ortaya koyan ayrıntılar olarak değerlendirmek gerekir. Yukarıda bahsedilen konuşma dili, sıradan insan, gündelik hayat, şairaneliğe karşı çıkma gibi unsurların biçimlendirdiği şiir anlayışı bu isimlerin kullanılmasıyla pekişir. Halim Şefik'in 60 şiirinde “Tanburi Cemil Bey, Piçoğlu¹⁷ ‘Danimarka güzeli Margrithe Sandvett’¹⁸, Nihal Öğretmen, Rizeli Ahmet, Feyhaman Bey, Naciye, Orhan Veli, Ali Şefik, Kızıl Sultan, Evinç, Halim Şefik, Pervin Hemşire, Karacaoğlan” gibi özel isimler kullanılmıştır. Bu isimler arasında Karacaoğlan, Orhan Veli, Tanburi Cemil Bey, Piçoğlu gibi anıştırma yoluyla gönderme yapılanlar olsa da çoğunlukla tanınmış kişiler yoktur. Halim Şefik özel isimleri, kimi zaman ‘Nihal Öğretmen’de olduğu gibi çocukluk yıllarını hatırlamak, kimi zaman ‘Cevriye’de olduğu gibi sıradan insanı şiir kişilerinin ilgilendiği özne yapmak için kullanır. Bu kullanım amaçları onun şiir anlayışıyla uyumlu bir sonuç ortaya çıkarır.

¹⁷ Giresunlu Kemeçe ustası Piçoğlu Osman Bey.

¹⁸ Danimarka'nın alçakgönüllüğü ile tanınan prensesi.

Halim Şefik'in şiirlerinde "Sarıyer, Bodrum, Ankara, Kibrit Fabrikası, Azapkapısı, Reşadiye Otel, Ceneviz Kalesi, Atatürk Köprüsü, Veliefendi, Çakmakçılar Yokuşu, Bitlis, İzmir, Pınarbaşı, Buca, Kadıköy, Fikirtepe, Sultanahmet, Ayasofya, Selimiye Kışlası, Karacaahmet, Üsküdar, Hint (Hindistan), Çin, Demircan Çarşısı, Murat Sineması, Fatih, Eskiialı, Şeyh Bedrettin Sokağı" gibi yer adları geçer. Bu yerlerin çoğu, gündelik hayatın şiire, öznenin anlık tepkileriyle girdiğinin kanıtıdır.

2.6. Orhan Veli'nin İzinde Bir Şiir Anlayışı

Halim Şefik'in hayatında olduğu gibi şiirlerinde de Orhan Veli'nin belirgin etkisi vardır. Yukarıda alt başlıklar halinde anlatılmaya çalışılan şiir anlayışı bütünüyle Orhan Veli Kanık ve Garip anlayışının etkisinde ortaya çıkmıştır. Bunun yanında Halim Şefik'in şiirlerinde Orhan Veli'yi doğrudan anlattığı yahut hatırladığı görülür. Halim Şefik'in edebiyat gündeminde bugüne kadar bilinen bir isim olmasını sağlayan "Otopsi" şiiri Orhan Veli'nin ölümü üzerine yazılmıştır. Bu şiiri yazma hikâyesini anlatan Halim Şefik, Orhan Veli'nin hayatındaki ve şiirindeki yerini de ortaya koyar: "Orhan ölmüştü. Bütün arkadaşları yazılar çıkarmaya başladı. Ben dört-beş ay yazamadım. Altıncı ayda utanç üzüntüsü içine girdim. Ve hayatta ilk defa, şiir yazmak için masaya oturdum. Akşam dokuzda yola çıkan kalemim ancak sabahın dört buçuğunda bir yerlerle varabildi. O heyecanla kanepede uyuyan karımı uyandırdım. Şiiri okuduktan sonra, 'çok kötü' deyip uykuya döndü. Ben de dışarı çıkıp, deniz kenarında kahvelerin birinde oturup şiirin güzel olduğuna inanarak keyifli bir çay içtim."¹⁹ Şiirde Orhan Veli'nin Halim Şefik'in gözünde nasıl biri olduğu anlatılır.

*"Morgta açılınca kafatası
Doktor Beyler beyin gördüler
İndirince tenkafesine neşteri
Doktor Beyler yürek gördüler
Yürekte ne gördüler dersiniz
Yürekte memleket gördüler
Dünya gördüler
Bir de dost gördüler"* (s.1)

¹⁹ Akt: Haluk Oral, *Bir Roman Kahramanı Orhan Veli*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2015, s. 274.

Bu dizelerde Halim Şefik'in hayatı ve Şiirlerinde olduğu gibi i dünya-sında da Orhan Veli'nin önemli bir yer işgal ettiği görülür. "Balık Ağzı" Şiirinde Şiir anlatıcısı "Bu bir kılıbalığının öyküsü" dese de Şiirin bütününe bakıldığın-da kendisini kılıçbalığı olarak düşünen Şiir kişisinin hayata, balığın gözleriyle baktığı görülür. Şiirdeki "iri gözlerimde keder/kılıcımda hüzün/satın beni satın beni/rakı için" (s.11) dizelerinde Orhan Veli'nin "rakı Őiřesinde balık olsam" di-zesine gönderme yapılır ve Şairin Orhan Veli'nin izini hayata ve Şiire bakışında sürdüğü görülür. "Hemen" Şiirinde de Orhan Veli'nin "İstanbul Türküsü" Şiirin-deki "Urumeli Hisari'na oturumuşum/Oturmuş da bir türkü tutturmuşum"²⁰ di-zelerine doğrudan gönderme vardır: "Boğaziçi kiyları erguvanına/Bahar geldi Orhan Veli/Rumelihisari'nda göründü..." (s. 24)

Orhan Veli Kanık, Halim Şefik'in hayatında etkili olduğu kadar imajla-rında, Şiir konularında ve üslubunda da önemli bir rol üstlenmiştir.

3. Sonuç

Cumhuriyet devrinde Garip anlayışını devam ettiren Şairler arasında yer alan Halim Şefik Güzelson yaşama sevinci, aşk, tabiat, aylaklık, çocukluk gibi temaları ele almıştır. Şair, Garip anlayışındaki gibi bu temaları gündelik konuş-ma diliyle anlatmış, konuşma dilini Şairaneliğe karşı bir tavır olarak görmüştür. Konuşma dilini kullanması, Şairin halk kültürünü sıradanlığın ve gündeliğin içinde yaşamaya devam eden canlı bir unsur olarak görmesiyle de ilgilidir. Ha-lim Şefik Güzelson'un Garip anlayışına ters düşmese de bu anlayıştan farklı olan yn Şiir anlayışını, dünyaya bakışını ve temalarını daha keskin ifadeler, daha sıradan Şiir kişileriyle yansıtmasıdır. Halim Şefik'in Şiirlerinde dikkat e-ken diğer bir husus da onun humoru Şiirinin kurucu ve yapıcı unsurlarından biri olarak kullanmasıdır. Sıradanlığın ardındaki anlamı, komik izlerle göstermeye alışan Halim Şefik'in Şiir kişileri böylece can sıkıntısına, toplumsal sorunların yaptđı baskıya karşı tavır geliştirmiş olur.

Halim Şefik'i Garip anlayışını devam ettiren diğer Şairlerden ayıran ta-raflarından biri de onun genelde Garip, zelde Orhan Veli Kanık'ın etkisini yal-nızca Şiir anlayışının oluşmasında değil hayatının ayrıntılarında da gösteren bir

²⁰ Orhan Veli, *Bütün Şiirleri*, Adam Yayınları, İstanbul 1990, s. 111.

şair oluşudur. Çocukluğundan evliliğine kadar hayatının hemen her döneminde arkadaşının varlığını ve etkisini hisseden Halim Şefik'in şiirlerinde de arkadaşından bahsettiği, üslubundan temalarına kadar şiirinin pek çok ayrıntısına bu etkiyi yansıttığı görülür. Halim Şefik'in Orhan Veli'nin izinde bir şair olarak anılmasında kendisi kadar edebiyat mahfillerinin bu algıyı kimi zaman renkli anılara dönüştüren tavrının da rolü olduğu yadsınamaz.

Kaynakça

- Asiltürk, Bâki, (2011) *Hilesiz Terazî*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Fedai, Özlem (2009), “Garip ve İkinci Yeni Şiirinde Bir Kaynak Olarak Humour ve İroni”, *Turkish Studies*, Cilt: 4, Sayı: 1, s. 998-1021
- Fuat, Memet (1985), *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, İstanbul: Adam Yayınları.
- Günçikan, Berat (2008), *Gölgelin Kadınları*, İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Halim Şefik, (2009), *Otopsi*, İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Hızlan, Doğan (20.04.2009), “Hürriyet Gösteri’nin Konuğu Bir Şair” *Hürriyet Gazetesi*, <http://www.hurriyet.com.tr/hurriyet-gosteri-nin-konugu-bir-sair-11468256>, (Erişim Tarihi 03.02.2019)
- Necatigil, Behçet (2007), *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Oral, Haluk (2003), “Halim Şefik (Güzelson)”, *Hürriyet Gösteri*, Temmuz Ağustos 2003, s.72-74.
- Oral, Haluk (2014), *Şiir Hikâyeleri*, İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Oral, Haluk (2015), *Bir Roman Kahramanı Orhan Veli*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Orhan Veli (1990), *Bütün Şiirleri*, İstanbul: Adam Yayınları.
- Orhan Veli, (1975), *Edebiyat Dünyamız*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Sazyek, Hakan (1996), *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Şen, Can (2016), “Kıbrıslı Şair Süleyman Uluçamgil’in Şiirlerinde Garip Akımının Etkisi”, *Kıbrıslı Şehit Şair Süleyman Uluçamgil*, İstanbul: Kesit Yayınları.